

נוער בסיכון

#צופיםלכל

לפני שבכלל נתחיל..

למה תנועת הצופים צריכה להכיר ולהתאים את עצמה
לנוער בסיכון?

האם התנועה מסוגלת וצריכה לייצר מוביליות
חברתית? איך?

הגדרת בני נוער במצב סיכון וסכנה

בני נוער בסיכון וסכנה הם מי שעונים על כל התנאים
הבאים:

- גילם בין 12-18.
- הם בעל אינטליגנציה תקינה וללא מחלת נפש פעילה.
- הם מצויים במצבי סיכון וסכנה ונמצאים על קצה רצף
החינוך והטיפול בקהילה.

הגדרת בני נוער במצב סיכון וסכנה

הם מתמודדים עם 2 קשיים לפחות מבין אלה:

- **קשיים רגשיים** - קושי ביצירת קשר ואמון, קושי בדחיית סיפוקים, דימוי עצמי נמוך, **תחושת ניכור**.
התנהגות אסוציאלית - קושי בקבלת סמכות וחוקי מסגרת, קושי להסתגל חברתית, בעיות התנהגות קשות, שוטטות, עזובה, אלימות, שימוש בחומרים פסיכואקטיביים (סמים), דפוסי עבריינות והפרת חוק.

מצבים מגבירים סיכון

03

מעברים

02

מצבי משבר במשפחה

01

מצוקה כלכלית

06

מוגבלויות ולקויות
למידה

05

הגירה והשתייכות
לקבוצות מיעוט

04

סביבה משתנה ולא
יציבה

איתור גורמי סיכון

מצב גופני

- רזון או משקל יתר קיצוניים
- עייפות קיצונית, עיגולים שחורים בעניים, עור חיוור
- סימני פגיעה, חבורות או פציעות, כוויות וחתכים
- פגיעה באברי מין – קושי בהליכה או ישיבה, גירוי או כאב, דימומים
- בחילות וסחרחורות, הריון, תלונות על כאבי בטן וראש חוזרים וחוסר נוחות בגוף, בעיקר נערות

הופעה חיצונית

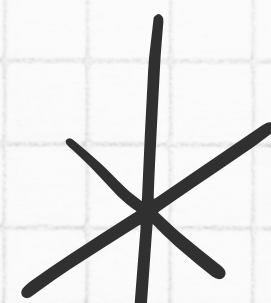
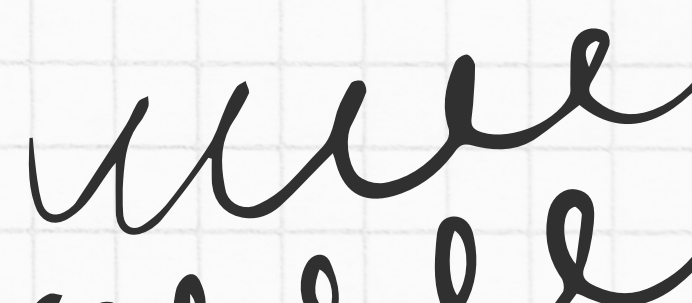
- חוסר היגיינה, ריח רע
- ביגוד מלוכלך ומוזנח באופן קיצוני
- ביגוד שאינו תואם את מזג האוויר

***לשים לב שלא מדובר בסגנון אופנתי**

איתור גורמי סיכון

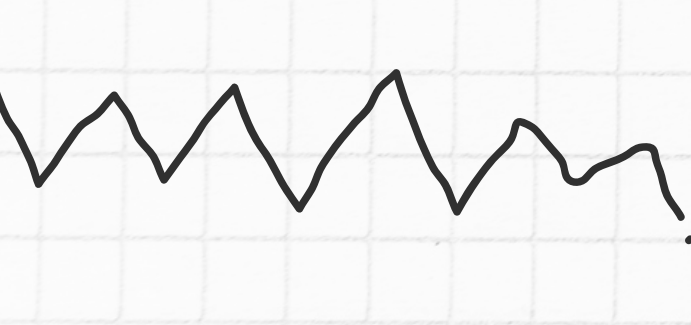
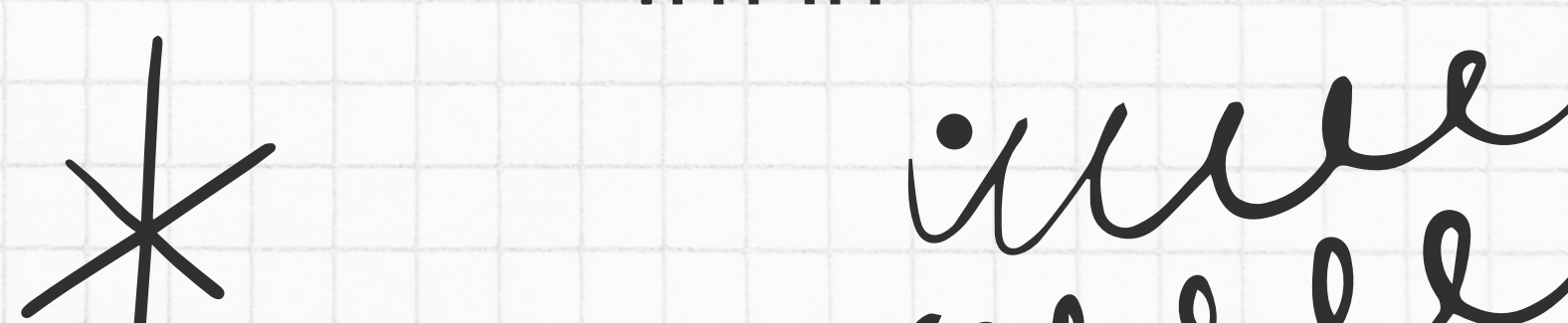
יכולת קוגניטיבית

- תהליך חשיבה מבולבל ולא מאורגן
 - קושי בביטוי מילולי שוטף
 - קושי בתכנון ומענה על שאלות פשוטות
 - סימנים לאובדן זיכרון חלקי
 - העדר מסגרת לימודית או אחרת
-
-
-

איתור גורמי סיכון

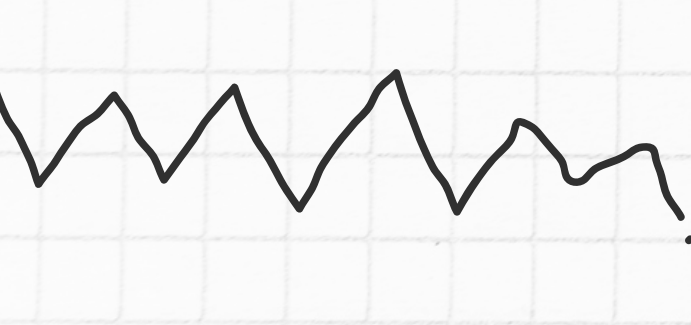
מצב רגשי

- נראה מתוח, מפוחד, מאוים ומבולבל
 - מכונס בתוך עצמו, חוסר ביטחון בולט
 - נראה עצוב, מדוכא או אדיש לסביבתו באופן בולט
 - מבטא תחושה של חוסר תקווה וחוסר אונים
 - מבטא מחשבות אובדניות ורצון למות
 - תוקפנות וכעס בולטים, פאניקה ושינויים קיצוניים במצב הרוח.
-
-
-

איתור גורמי סיכון

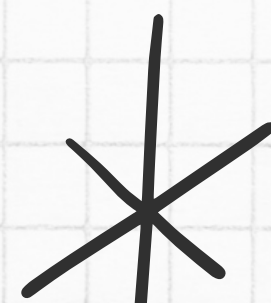
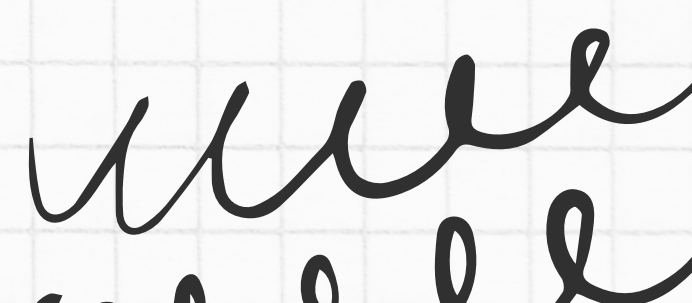
סימני התנהגות

- חוסר משמעת קיצוני ובדיקה מתמדת של גבולות
 - עימותים חריפים עם סמכות, התקפי זעם וונדליזם, נטייה לשקר, גניבות ומעורבות בעבריינות ואלימות
 - התעללות בילדים ובחיות
 - קורבן ביחסיו עם אחרים
 - שימוש בסמים ואלכוהול
-
-
-

איתור גורמי סיכון

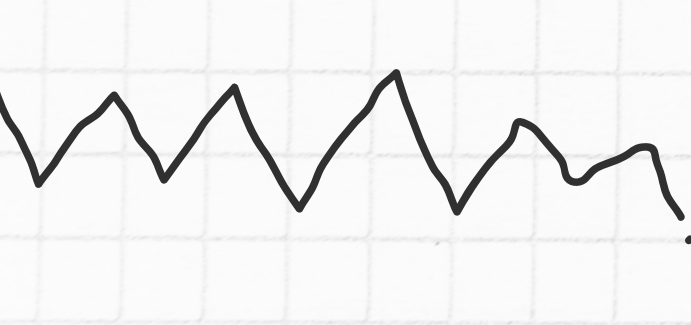
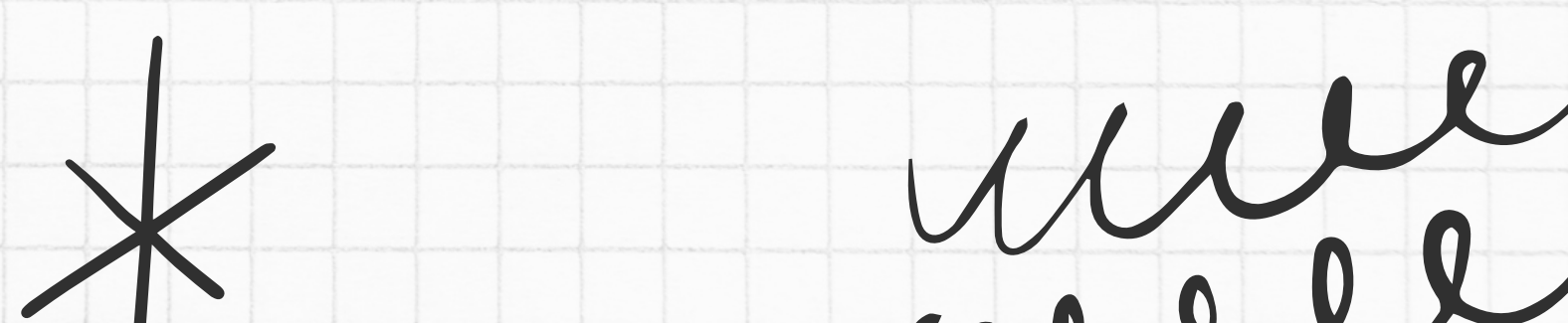
סימני התנהגות- המשך

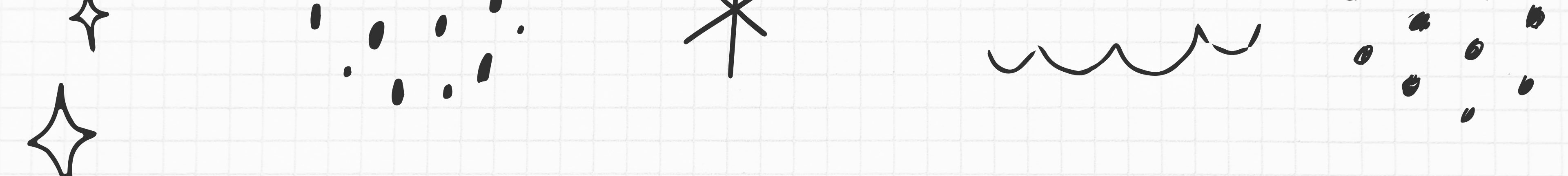
- פיתוי מיני של דמויות מבוגרות, סימני קושי בזהות המינית
 - הרתעות קיצונית ממגע גופני או עזרה רפואית
 - פציעה עצמית והתנהגות סיכונית
 - שוטטות ארוכה ובריחה מהבית
 - ניסיון התאבדות
-
-
-

איתור גורמי סיכון

נערות

- נערה בודדה בחבורת נערים/צעירים/גברים מבוגרים
 - לבוש חושפני יתר על המידה
 - מגע בעל אופי מיני עם מספר נערים/צעירים/גברים
 - שהות במקומות מבודדים נסתרים מן העין
-
-
-

חשוב לזכור!

- נער שנחשף להתעללות יראה בדרך כלל יותר מסימן אחד
- הסימנים בדרך כלל מופיעים לאורך זמן ואינם חד פעמיים
- לעיתים לסימנים יש סיבות שונות כמו אופנה, ליקויים אורגניים ובעיות התפתחות

בכל מקרה של ספק ודאגה התייעצו עם אנשי מקצוע

רצף הסיכון של בני הנוער בישראל

REACHING OUT

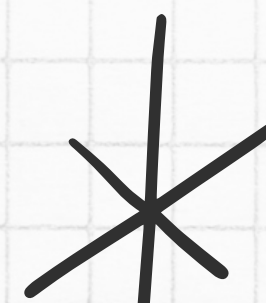
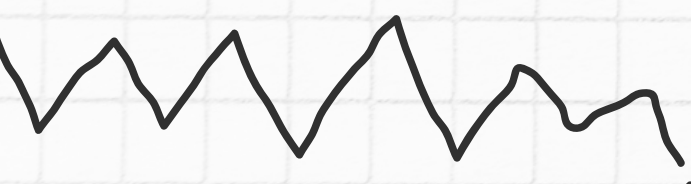
מה אנחנו יודעות על המושג הזה?

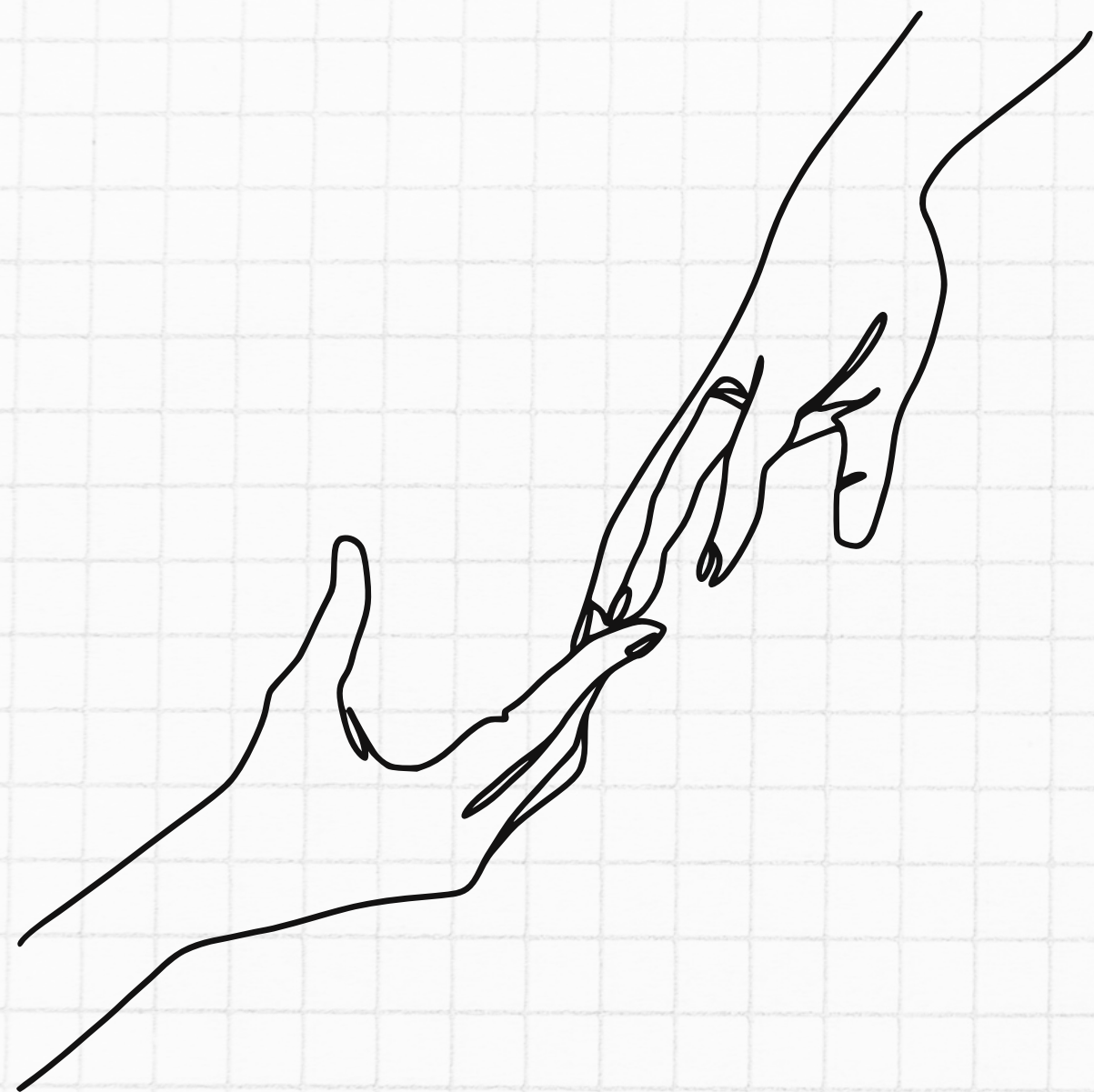
הגדרה

יישוג הוא מונח טיפולי שמשמעותו "להושיט יד" או "לצאת אל". זוהי פעילות יזומה, הנעשית לעיתים רבות על ידי אנשי מקצוע, כגון פסיכולוגים, עובדים סוציאלים או על ידי מתנדבים; הפעילות מיועדת לשם מיפוי צרכים של פרטים, משפחות או קהילות, וכן על מנת ליצור מוטיבציה או אמון אצל אנשים שאינם פונים עצמם לטיפול, אנשים ללא מוטיבציה או כאלה שאינם מכירים את זכויותיהם.

•

**איך לדעתכן המושג
הזה מתחבר אלינו
כתנועה חינוכית?**

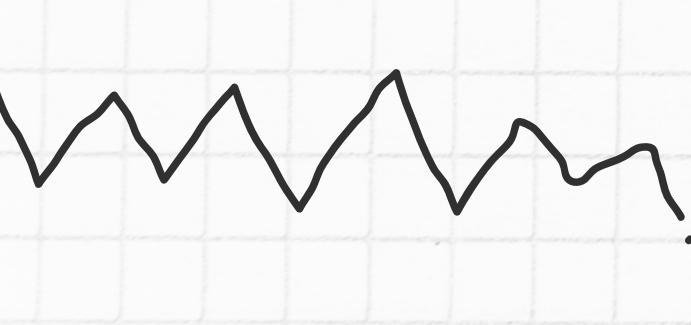
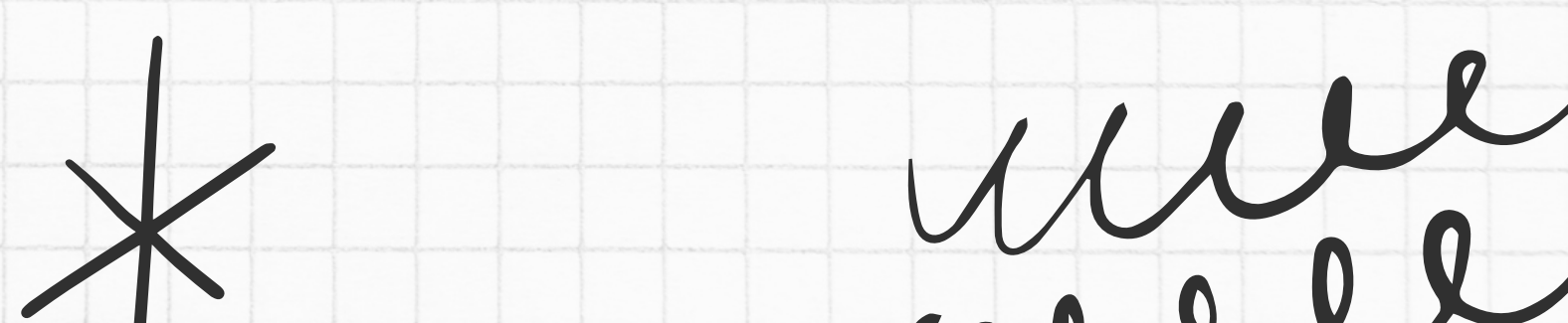

מודל ה- HEADSS

לאבחון בני נוער ולשיחת אינטייק ראשונית- בחצר האחורית

מודל ה-HEADSS

- מודל הדרגתי שמיועד לקבל את מקסימום האינפורמציה בשיחה ראשונית עם בני נוער.
 - המודל בנוי משלבים וכולל שאלות רבות.
 - אין צורך לשאול את כל השאלות המצוינות, אך כן לעבור את כל השלבים (ולשאול רק מה שרלוונטי)
-
-
-

Home – בית ומשפחה

• היכן גר?

• עם מי גר בבית? במידה שההורים אינם יחד – אצל מי גר? האם יש בני זוג נוספים?

• מה ההורים עושים?

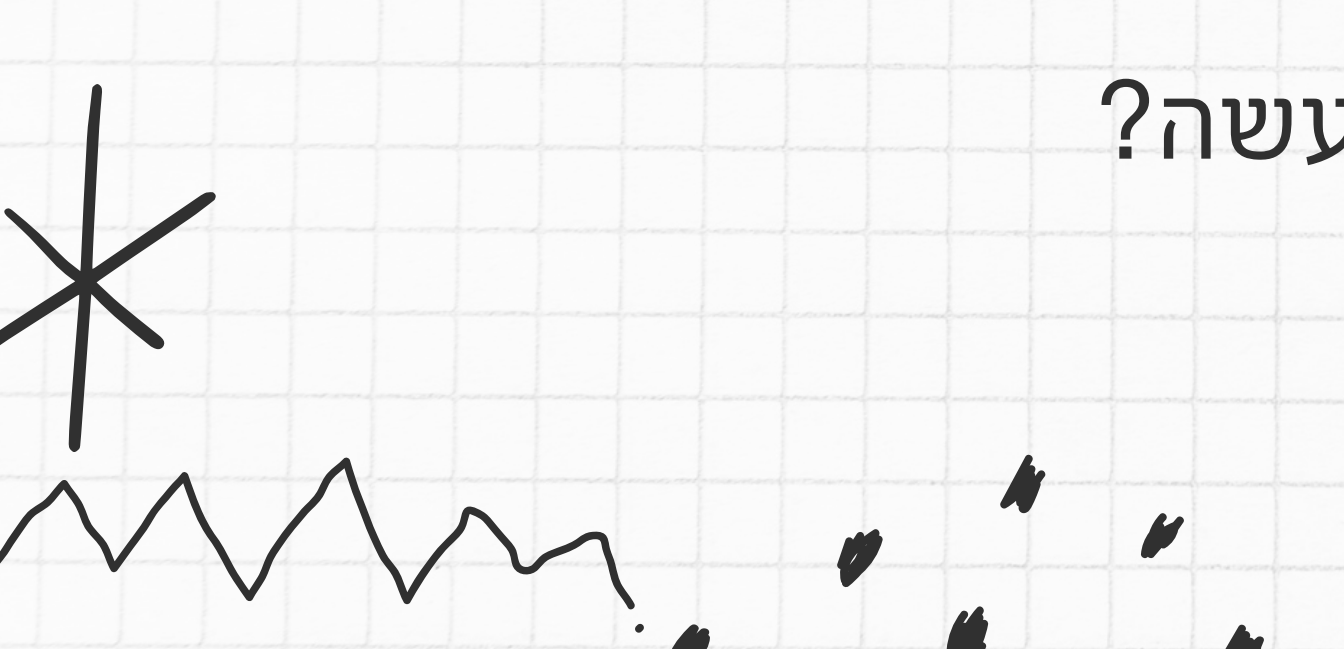
• כמה אחים? בני כמה הם? מה מקומו בין האחים?

• איך הקשר עם האחים?

• איך הקשר עם ההורים?

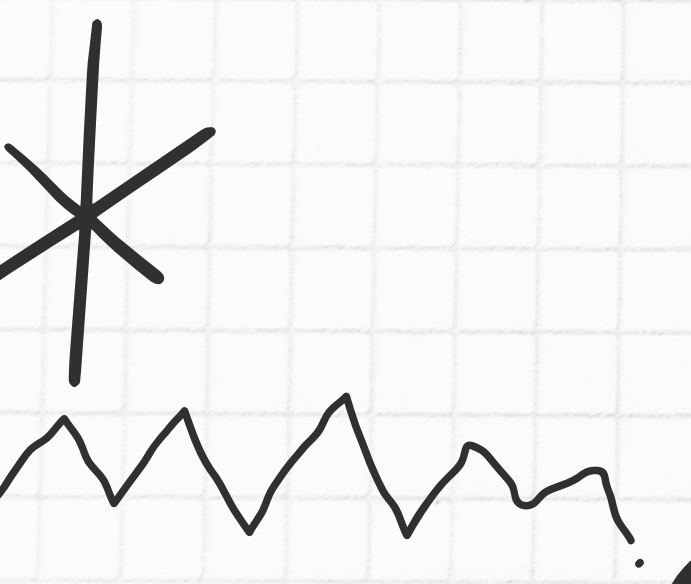
• האם קרה שכעס מאד על ההורים? על מה? מה עשה?

• עם מי ישן בחדר? האם יש לו חדר לבד?

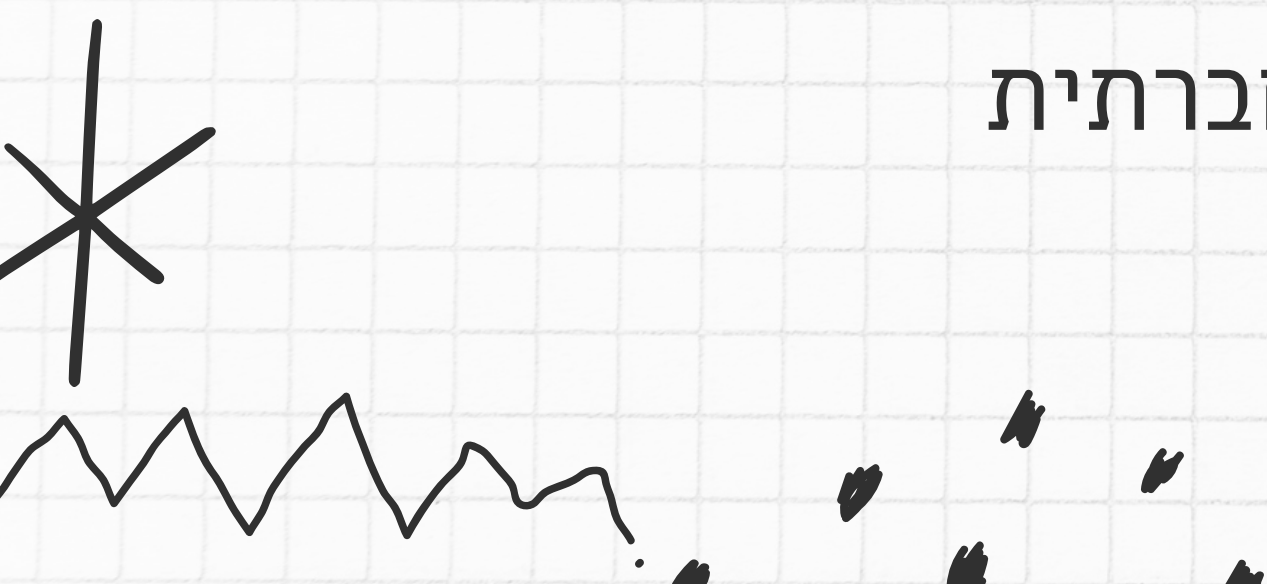

Education – לימודים או עבודה

- האם לומד? היכן? באיזו כיתה?
 - מעברים – בתי הספר בהם למד... מדוע עבר?
 - איזה תלמיד הוא השנה לעומת שנה שעברה? מה השתנה?
 - האם למד אי פעם בחינוך מיוחד? האם עבר אבחון?
 - איך הוא מסתדר עם המורים?
 - האם מזמינים את ההורים הרבה לביה"ס?
 - אם אינו לומד – האם עובד? היכן? לבדוק עקביות
 - האם רוצה להתגייס? אם לא, מדוע? מה גישת הוריו/ חבריו?
 - מה רוצה להיות כשיהיה גדול?
-
-

Activity – פעילויות ושעות פנאי

- מה אוהב לעשות בזמנו הפנוי?
 - האם משתייך לפעילות חברתית (תנועת נוער)?
 - מה עושה כשמסיים את בית ספר?
 - האם יש משהו שאוהב לעשות במיוחד?
 - מה עושה בסופי שבוע? היכן מבלה? עם מי?
 - כמה חברים יש לו? מה זה חבר בשבילו?
 - מה עושה יחד עם חברים? האם ישנים יחד?
 - על סקאלה בין 1 ל 10 היכן ממקם עצמו מבחינה חברתית?
 - מתי רב עם חברים? על מה?
-
-

Drug – התמכרויות וחומרים המשנים תודעה ומצב רוח

- מה אוהב לעשות בזמנו הפנוי?
 - האם משתייך לפעילות חברתית (תנועת נוער)?
 - מה עושה כשמסיים את בית ספר?
 - האם יש משהו שאוהב לעשות במיוחד?
 - מה עושה בסופי שבוע? היכן מבלה? עם מי?
 - כמה חברים יש לו? מה זה חבר בשבילו?
 - מה עושה יחד עם חברים? האם ישנים יחד?
 - על סקאלה בין 1 ל 10 היכן ממקם עצמו מבחינה חברתית?
 - מתי רב עם חברים? על מה?
-
-

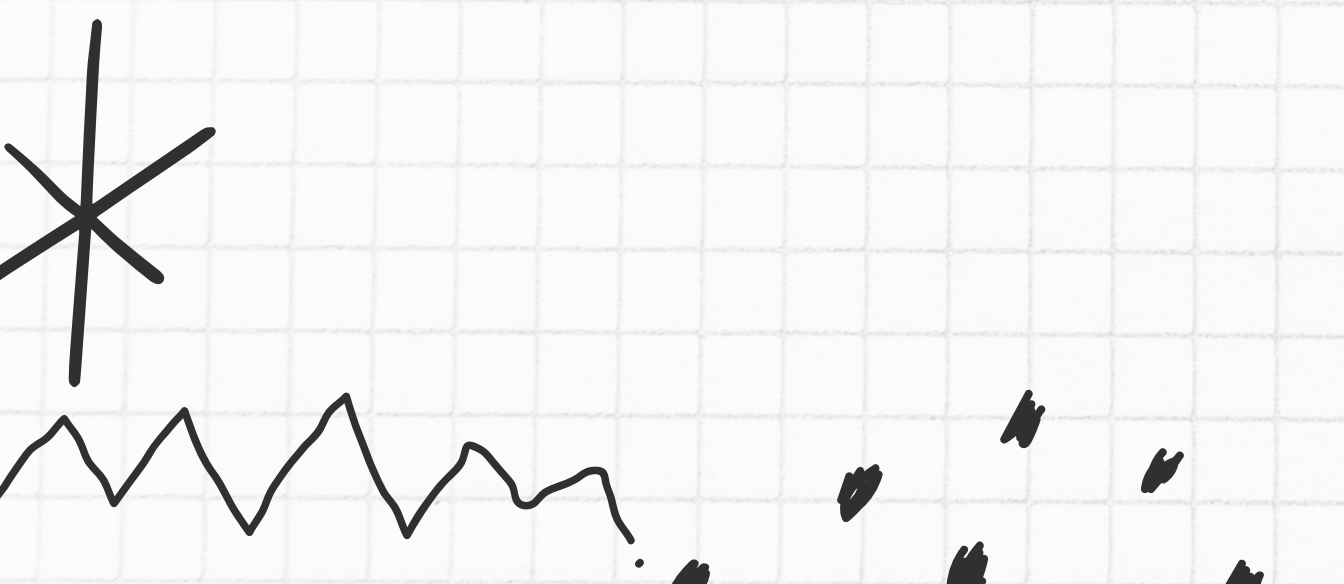

Sex – מין ומיניות

- האם יש לו/ה חבר/ה?
 - מה זה אומר? מה עושים יחד? כמה זמן? איך הכירו?
 - האם הייתה/היה חבר/ה בעבר? איך היה? מה קרה?
 - בן/בת כמה החבר/ה?
 - האם הייתה בעבר אצל גניקולוג? לצורך מה?
 - יחסי מין – מתי התחיל/ה? האם נהנית? עם מי ועם כמה?
 - האם קרה פעם שמישהו נגע בך בלי רצונך?
 - זהות מינית – האם קרה שהתחבט/ה בנושא בעבר? מתי? מה עשה/תה?
-
-

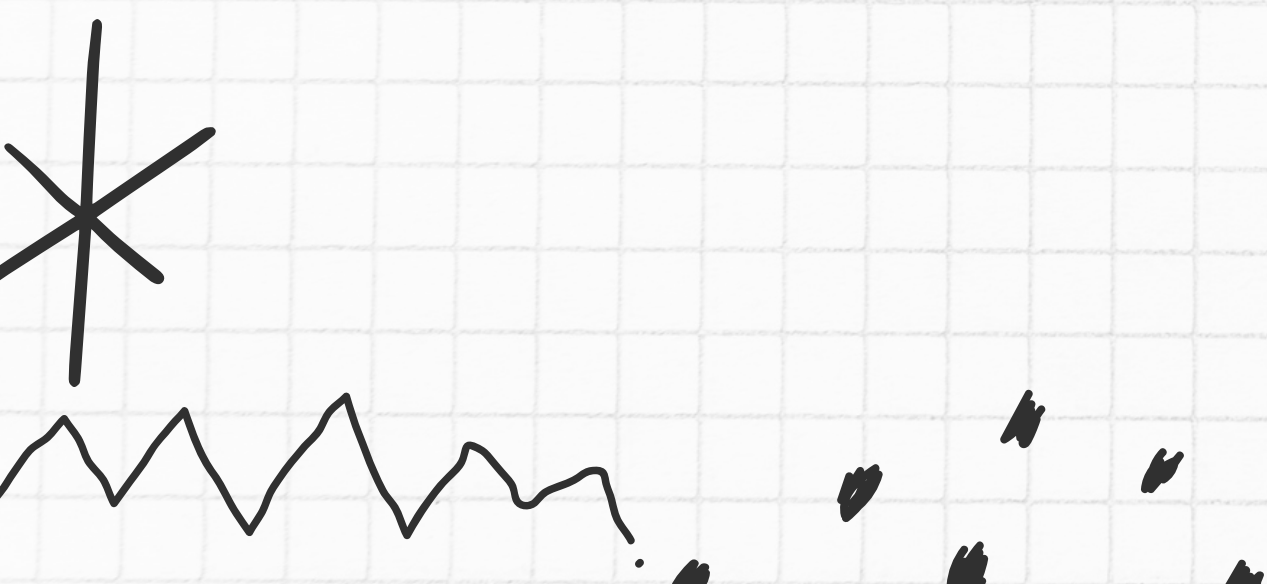

Spirit – מצבי רוח

- עם איזה מצב רוח קם בבוקר?
 - מתי קורה שעצוב לו? ממה? סביב איזה מצבים עולה פחד? דיכאון? כעס?
 - ממה מפחד? מתי זה קורה לו?
 - איך מרגיש כלפי המראה שלו? האם עשה דיאטה?
 - האם קרה פעם שהיה מאד עצוב? ממה? האם היו מחשבות על מוות? האם היה ניסיון אובדני בעבר?
 - מי יודע על מצבו הנפשי?
-
-

SUPPORT – תמיכה

- למי אתה פונה כשקשה לך?
 - דמות משמעותית לך?
 - קשר טיפולי (קצין מבחן, עו"ס משפחה, פסיכולוג).
-
-

סיום השיחה

לאחר התשאול "הכבד" חשוב להוציא את הנער בתחושה טובה יותר,
ולכן כדאי לחזור לנושא יותר קליל

שאלות אפשריות בסיום:

1. אם הייתה מגיעה לכאן פיה, איזה שלוש משאלות
היית מבקש ממנה?
2. מה הציפיות שלך ממני?
3. באיזה מהנושאים היית רוצה להתמקד?

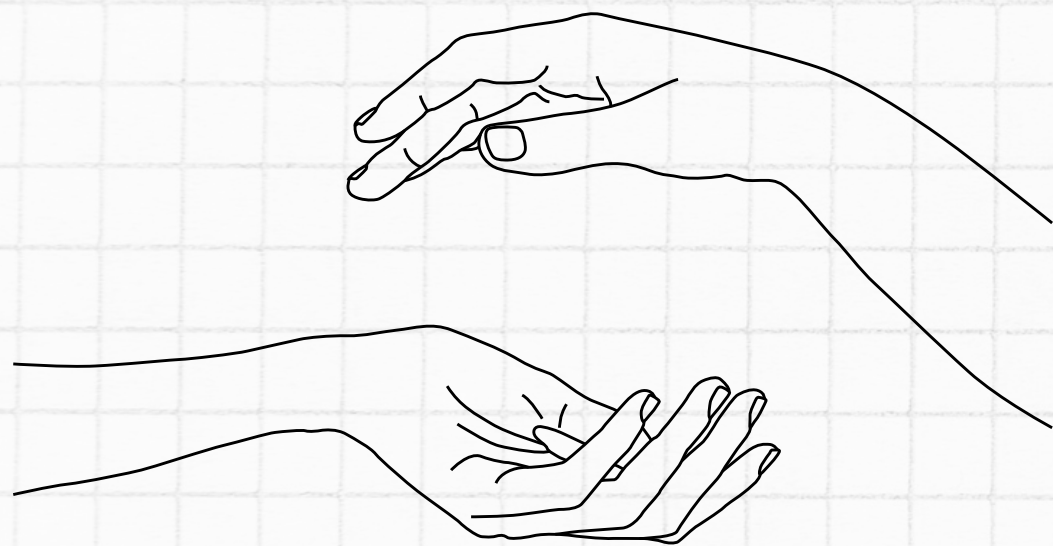
מעגל השינוי

פרוצ'סקה ודה-קלמנטה

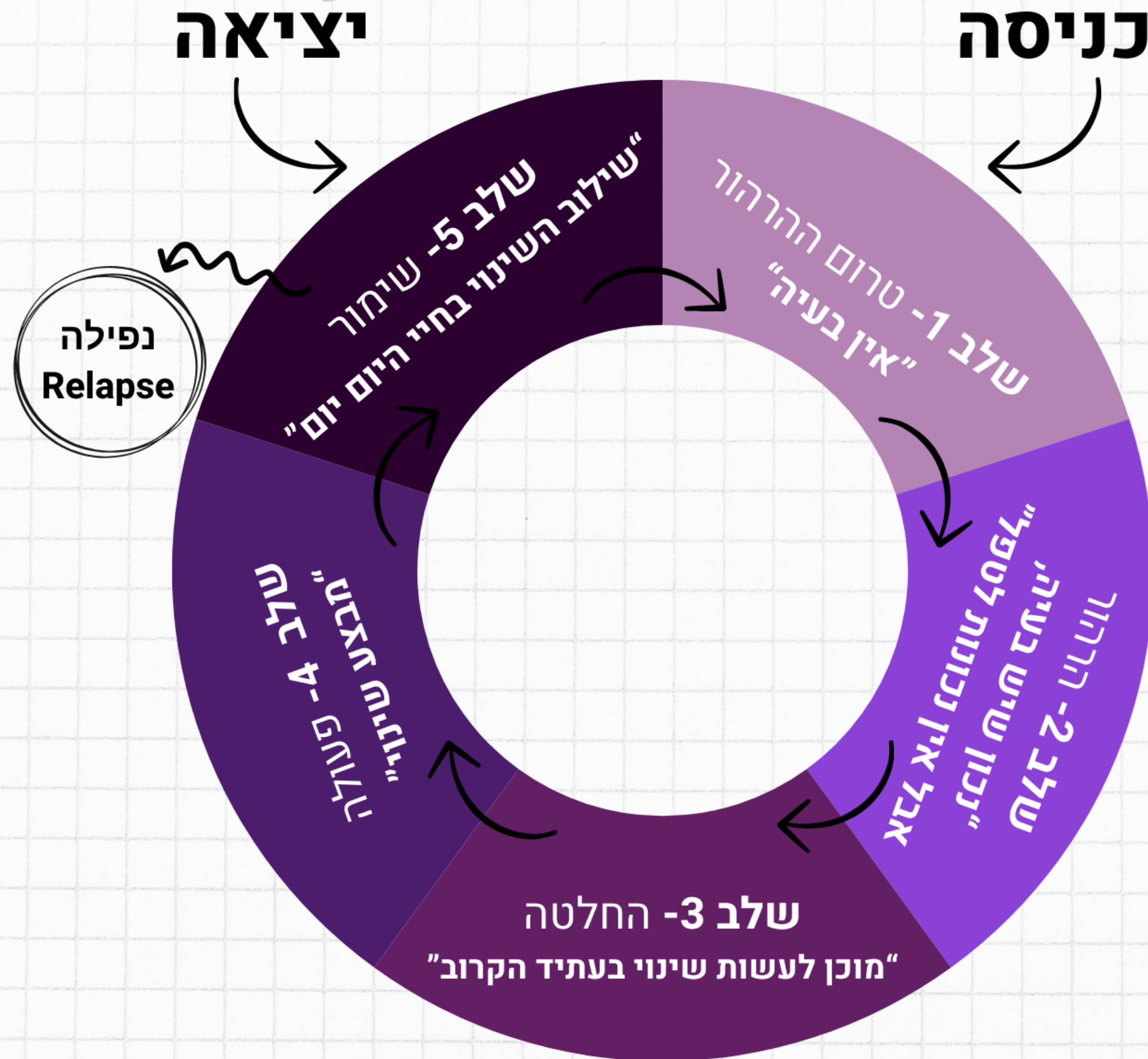
מעגל השינוי

מעגל השינוי הינו מודל בן שישה שלבים המייצגים
תחנות דרכם עובר אדם בדרך לשלבי השינוי.

בכל שלב מתאימות התערבויות מקצועיות אחרות,
ולכן כשמצליחים להגדיר לעצמנו באיזה שלב נמצא
הפונה שלנו – זה מקל על מציאת פוקוס לשיחה.

מעגל השינוי

קדם הרהור – Precontemplation

- נקודת הכניסה למעגל שלבי השינוי
- בשלב הזה האדם אינו שוקל עדיין את האפשרות של שינוי.
- הוא אינו מכיר בבעייתו או בצורך שלו להשתנות
- הוא מציג מערכת טיעונים והגנות שמצדדת בשימור ההתנהגות הלא אדפטיבית.

אמצעי

שיקוף ועוררות הצהרות
של מוטיבציה עצמית

המטרה

יצירת קשר, התמדה
בטיפול והגברת מודעות

המצב

אינו רואה בעיה
בהתנהגותו

הרהור – Contemplation

- בשלב זה האדם מודע לבעייתו אך דו ערכי ביחסו לשינוי: מצד אחד הוא חושב על שינוי, אך מאידך דוחה אותו.
- למשל, הוא יכול להיות מודע לזה שעישון הגראס פוגע לו בלימודים, אך מאידך הוא סבור שיכול לשלוט ולווסת את העישון, אם רק ירצה.
- הטיעונים של הנער בשלב הזה יהיו מלאי סתירות ובלתי מגובשים.
- מילת המפתח – אמביוולנטיות.

אמצעי

הרחבת אי ההתאמה הפנימית
באמצעות שיקוף המצב הקיים
לעומת המצב הרצוי

המטרה

להגביר את
האמביוולנטיות ולהוביל
לשינוי

המצב

הכרה בקיומה של בעיה
אך אמביוולנטיות באשר
לשינוי

החלטה - Decision

- בשלב זה האדם מזהיר על כוונתו ורצונו להשתנות
- נפתח כאן לזמן מוגבל צוהר של אפשרות, שאם יעבור דרכו הוא באמת יתחיל בשינוי.
- ההחלטה להשתנות היא תנאי בסיסי, אך לא בלעדי בדרך לשינוי.
- על מנת ליישם את השינוי נדרש מעבר לשלב הבא.
- ההחלטה עצמה לא מנבאת הצלחה (זכרו כמה פעמים החלטתם להתחיל מחר דיאטה)

אמצעי

הגדרת צרכים ומטרות
ובחינת אמצעים ודרכי ביצוע
אפשריים הנדרשים לשינוי

המטרה

חיזוק המוטיבציה
לשינוי והכנה לקרת
מימוש

המצב

הכרה בקיומה של בעיה
בדיקה והכנת השינוי

פעולה - Action

- בשלב הזה האדם עוסק בפעולה מסוימת שמיועדת להביא לשינוי.
- שלב זה מאופיין בעשייה אופרטיבית, ובנקיטת צעדים שתכליתם שינוי.
- לדוגמא - הליכה לטיפול

אמצעי

ליווי התהליך במתן חיזוק
וסיוע בבחירת התנהגויות
אלטרנטיביות להתמודדות

המטרה

סיוע ותמיכה בביצוע
השינוי

המצב

מבצע בפועל את
הצעדים לשינוי

שימור – Maintenance

- בשלב הזה האדם עומד בפני האתגר של מניעת נפילה ושימור השינוי שהושג בשלב הקודם.
- לרוב נדרשים בשלב הזה כישורים ואסטרטגיות שונות מאלה שנועדו להשיג את השינוי
- ללא כישורים אלה קטנים הסיכויים שהוא יוכל לשמר את השינוי לאורך זמן
- (זה השלב הקשה והתובעני ביותר).

אמצעי

רכישת מיומנויות חדשות לשימור ההישג, הבלטת הרווחים וההישג, התמודדות עם הריקנות, זיהוי מצבי סיכון ולמידת הימנעות והתמודדות.

המטרה

שמירת הישגי השינוי ומניעת מעידה

המצב

השינוי בוצע

נפילה – Relapse

- נפילה היא חלק משלבי השינוי !
- מעגל שלבי השינוי מתייחס לנפילות כאל התרחשות נורמאלית, שמקרבת את האדם להחלמה הסופית.
- הנפילה אינה כשלון טיפולי או ירידה בהשפעת הטיפול, אלא חוויה לימודית שניתן להפיק ממנה לקחים לעתיד.
- במידה ומתרחשת נפילה - האדם צריך להתחיל מחדש את סבב השלבים במעגל השינוי.

אמצעי

קבלת המעידה כחלק
מתהליך השינוי, מתן
תמיכה תוך אי שיפוטיות

המטרה

לחזור לתהליך השינוי

המצב

תהליך השינוי נפסק -
נצפית חזרה להתנהגות
שלפני השינוי

בהצלחה!

